Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
C-serie

C/2025/3988

20.8.2025

AANBEVELING VAN DE RAAD

van 8 juli 2025

inzake het economisch, sociaal, werkgelegenheids-, structuur- en begrotingsbeleid van Letland

(C/2025/3988)

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 121, lid 2, en artikel 148, lid 4,

Gezien Verordening (EU) 2024/1263 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2024 betreffende de doeltreffende coördinatie van het economisch beleid en betreffende het multilaterale begrotingstoezicht en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad ([1]), en met name artikel 3, lid 3,

Gezien de aanbeveling van de Europese Commissie,

Gezien de resoluties van het Europees Parlement,

Gezien de conclusies van de Europese Raad,

Gezien het advies van het Comité voor de werkgelegenheid,

Gezien het advies van het Economisch en Financieel Comité,

Gezien het advies van het Comité voor sociale bescherming,

Gezien het advies van het Comité voor de economische politiek,

Overwegende hetgeen volgt:

Algemene overwegingen

(1) Verordening (EU) 2024/1263, die op 30 april 2024 in werking is getreden, bevat de doelstellingen van het kader voor economische governance, dat erop gericht is gezonde en houdbare overheidsfinanciën en duurzame en inclusieve groei en veerkracht te bevorderen door middel van hervormingen en investeringen, en buitensporige overheidstekorten te voorkomen. De verordening bepaalt dat de Raad en de Commissie in de context van het Europees Semester multilateraal toezicht uitoefenen overeenkomstig de doelstellingen en vereisten van het VWEU. Het Europees Semester omvat met name de opstelling van en het toezicht op de uitvoering van landspecifieke aanbevelingen. De verordening bevordert ook de nationale verantwoordelijkheid voor het begrotingsbeleid en benadrukt de focus op de middellange termijn, in combinatie met een doeltreffendere en coherentere handhaving. Elke lidstaat moet bij de Raad en de Commissie een nationaal budgettair-structureel plan voor de middellange termijn indienen met zijn budgettaire, hervormings- en investeringstoezeggingen, over een periode van vier of vijf jaar, afhankelijk van de duur van de nationale legislatuurperiode. Het netto-uitgavenpad ([2]) in die plannen voor de middellange termijn moet voldoen aan de voorwaarden van de verordening, met inbegrip van de vereisten om de overheidsschuld aan het einde van de aanpassingsperiode op een plausibel neerwaarts pad te brengen of te houden of op een prudent niveau onder 60 % van het bruto binnenlands product (bbp) te houden en om het overheidstekort op middellange termijn onder de in het Verdrag vastgelegde referentiewaarde van 3 % van het bbp te brengen en/of te houden. Indien een lidstaat zich overeenkomstig de criteria van de verordening verbindt tot relevante hervormingen en investeringen, kan de aanpassingsperiode met maximaal drie jaar worden verlengd.

([1]) PB L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Netto-uitgaven zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 2, van Verordening (EU) 2024/1263: de overheidsuitgaven ongerekend: i) rente-uitgaven; ii) discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde; iii) uitgaven voor programma's van de Unie die volledig met inkomsten uit Uniefondsen worden gefinancierd; iv) nationale uitgaven voor medefinanciering van door de Unie gefinancierde programma's; v) cyclische elementen van de uitgaven voor werkloosheidsuitkeringen, en vi) eenmalige en andere tijdelijke maatregelen.

(2) Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad ([3]), waarbij de herstel- en veerkrachtfaciliteit ("de RRF") is ingesteld, is op 19 februari 2021 in werking getreden. De RRF biedt de lidstaten financiële ondersteuning voor de uitvoering van hervormingen en investeringen, en biedt door de Unie gefinancierde budgettaire stimulansen. Conform de prioriteiten van het Europees Semester voor de coördinatie van het economisch beleid, stimuleert de RRF het economisch en sociaal herstel alsmede duurzame hervormingen en investeringen, met name om de groene en de digitale transitie te bevorderen en de economieën van de lidstaten veerkrachtiger te maken. Zij helpt ook de overheidsfinanciën te versterken en de groei en werkgelegenheid op middellange en lange termijn te stimuleren, de territoriale cohesie binnen de Unie te verbeteren en de verdere uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten te ondersteunen.

(3) Verordening (EU) 2023/435 van het Europees Parlement en de Raad ([4]) ("de REPowerEU-verordening"), die op 27 februari 2023 is vastgesteld, heeft tot doel de Unie geleidelijk onafhankelijker te maken van de invoer van Russische fossiele brandstoffen. Dat draagt bij tot de energiezekerheid en de diversificatie van de energievoorziening van de Unie en vergroot het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, de opslagcapaciteit voor energie en de energie-efficiëntie. Letland heeft een nieuw REPowerEU-hoofdstuk toegevoegd aan zijn nationale herstel- en veerkrachtplan om belangrijke hervormingen en investeringen te financieren die de REPowerEU-doelstellingen helpen verwezenlijken.

(4) Op 30 april 2021 heeft Letland overeenkomstig artikel 18, lid 1, van Verordening (EU) 2021/241 zijn herstel- en veerkrachtplan ingediend bij de Commissie. Op grond van artikel 19 van die verordening heeft de Commissie de relevantie, doeltreffendheid, efficiëntie en samenhang van het herstel- en veerkrachtplan beoordeeld overeenkomstig de in bijlage V opgenomen beoordelingsrichtsnoeren. Op 13 juli 2021 heeft de Raad zijn uitvoeringsbesluit tot goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Letland vastgesteld ([5]), dat op 8 december 2023 is gewijzigd op grond van artikel 18, lid 2, om de maximale financiële bijdrage voor niet-terugbetaalbare financiële steun bij te werken en het REPowerEU-hoofdstuk erin op te nemen ([6]). De tranches worden vrijgegeven als de Commissie overeenkomstig artikel 24, lid 5, verklaart dat Letland de desbetreffende in het uitvoeringsbesluit van de Raad vastgelegde mijlpalen en streefdoelen op bevredigende wijze heeft verwezenlijkt. Voor een bevredigende verwezenlijking is vereist dat de verwezenlijking van eerdere mijlpalen en streefdoelen voor dezelfde hervorming of investering niet is teruggedraaid.

(5) Op 21 januari 2025 heeft de Raad op aanbeveling van de Commissie een aanbeveling tot goedkeuring van het nationaal budgettair-structureel plan voor de middellange termijn van Letland aangenomen. ([7]) Het plan is ingediend overeenkomstig artikel 11 en artikel 36, lid 1, punt a), van Verordening (EU) 2024/1263, bestrijkt de periode van 2025 tot en met 2028 en bevat een begrotingsaanpassing die over vier jaar is gespreid.

(6) Op 26 november 2024 heeft de Commissie een advies over het ontwerpbegrotingsplan 2025 van Letland aangenomen. Op dezelfde datum heeft de Commissie op grond van Verordening (EU) nr. 1176/2011 van het Europees Parlement en de Raad ([8]) het waarschuwingsmechanismeverslag 2025 goedgekeurd, waarin zij Letland niet heeft genoemd als een van de lidstaten waarvoor een diepgaande evaluatie nodig is. De Commissie heeft ook een aanbeveling aangenomen voor een aanbeveling van de Raad over het economisch beleid van de eurozone, en een voorstel gedaan voor het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid voor 2025, waarin de uitvoering van de werkgelegenheidsrichtsnoeren en de beginselen van de Europese pijler van sociale rechten wordt geanalyseerd. De Raad heeft de aanbeveling over het economisch beleid van de eurozone ([9]) aangenomen op 13 mei 2025 en het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid op 10 maart 2025.

([3]) Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Verordening (EU) 2023/435 van het Europees Parlement en de Raad van 27 februari 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2021/241 wat betreft REPowerEU-hoofdstukken in herstel- en veerkrachtplannen en tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1303/2013, (EU) 2021/1060 en (EU) 2021/1755 en Richtlijn 2003/87/EG (PB L 63 van 28.2.2023, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([5]) Uitvoeringsbesluit van de Raad van 13 juli 2021 betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Letland (doc. ST 10157/21).

([6]) Uitvoeringsbesluit van de Raad van 8 december 2023 tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit van 13 juli 2021 betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Letland (doc. ST 15569/23).

([7]) Aanbeveling van de Raad van 21 januari 2025 tot goedkeuring van het nationaal budgettair-structureel plan voor de middellange termijn van Letland (PB C, C/2025/652, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/652/oj).

([8]) Verordening (EU) nr. 1176/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2011 betreffende de preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden (PB L 306 van 23.11.2011, blz. 25).

([9]) Aanbeveling van de Raad van 13 mei 2025 over het economisch beleid van de eurozone (PB C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

(7) Op 29 januari 2025 heeft de Commissie het kompas voor concurrentievermogen gepubliceerd, een strategisch kader dat de komende vijf jaar het mondiale concurrentievermogen van de EU moet stimuleren. Daarin worden de drie transformatieve voorwaarden voor duurzame economische groei vastgesteld: i) innovatie; ii) decarbonisatie en concurrentievermogen, en iii) veiligheid. Om de innovatiekloof te dichten, streeft de EU ernaar industriële innovatie te stimuleren, de groei van start-ups te ondersteunen door middel van initiatieven zoals de EU-strategie voor start-ups en scale-ups, en de invoering van geavanceerde technologieën zoals artificiële intelligentie en kwantumcomputing te bevorderen. Met het oog op een groenere economie heeft de Commissie een alomvattend actieplan voor betaalbare energie en een Clean Industrial Deal uiteengezet, opdat de overgang naar schone energie kosteneffectief en concurrentievriendelijk blijft, met name voor energie-intensieve sectoren, en een motor is voor groei. Om buitensporige afhankelijkheden te verminderen en de veiligheid te vergroten, zet de Unie zich in voor sterkere mondiale handelspartnerschappen, gediversifieerde toeleveringsketens en een veilige toegang tot kritieke grondstoffen en schone energiebronnen. Die prioriteiten worden geschraagd door horizontale katalysatoren, namelijk vereenvoudiging van de regelgeving, verdieping van de eengemaakte markt, financiering van het concurrentievermogen en een spaar- en investeringsunie, bevordering van vaardigheden en hoogwaardige banen, en een betere coördinatie van het EU-beleid. Het kompas voor concurrentievermogen is afgestemd op het Europees Semester en zorgt ervoor dat het economisch beleid van de lidstaten in overeenstemming is met de strategische doelstellingen van de Commissie, waarbij een uniforme aanpak van economische governance wordt opgezet ter bevordering van duurzame groei, innovatie en veerkracht in de Unie.

(8) In 2025 blijft het Europees Semester voor coördinatie van het economisch beleid zich ontwikkelen naast de uitvoering van de herstel- en veerkrachtfaciliteit. De volledige uitvoering van de herstel- en veerkrachtplannen blijft essentieel voor de verwezenlijking van de beleidsprioriteiten in het kader van het Europees Semester, aangezien de plannen helpen bij het doeltreffend aanpakken van alle of een aanzienlijk deel van de problemen die zijn aangehaald in de relevante landspecifieke aanbevelingen van de afgelopen jaren. Deze landspecifieke aanbevelingen blijven evenzeer van belang voor de beoordeling van gewijzigde herstel- en veerkrachtplannen overeenkomstig artikel 21 van Verordening (EU) 2021/241.

(9) De landspecifieke aanbevelingen 2025 hebben betrekking op de belangrijkste uitdagingen voor het economisch beleid die niet voldoende worden aangepakt met maatregelen in de herstel- en veerkrachtplannen, met inachtneming van de relevante uitdagingen zoals benoemd in de landspecifieke aanbevelingen 2019-2024.

(10) Op 4 juni 2025 heeft de Commissie het landverslag 2025 voor Letland gepubliceerd. Daarin is de vooruitgang beoordeeld die Letland heeft geboekt bij de uitvoering van de relevante landspecifieke aanbevelingen en is de balans opgemaakt van de uitvoering door Letland van het herstel- en veerkrachtplan. Op basis van die analyse zijn in het landverslag de dringendste uitdagingen voor Letland in kaart gebracht. Ook is daarin de vooruitgang beoordeeld die Letland heeft geboekt bij de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten en bij de verwezenlijking van de kerndoelen van de Unie voor 2030 inzake werkgelegenheid, vaardigheden en vermindering van armoede en sociale uitsluiting, alsook bij de verwezenlijking van de duurzameontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.

Beoordeling van het jaarlijks voortgangsverslag

(11) Op 21 januari 2025 heeft de Raad voor Letland de volgende maximale groeipercentages van de netto-uitgaven aanbevolen: 5,9 % in 2025, 3,6 % in 2026, 3,4 % in 2027 en 3,3 % in 2028. Deze percentages stemmen overeen met de maximale cumulatieve groeipercentages die zijn berekend op basis van referentiejaar 2023, namelijk 15,5 % in 2025, 19,7 % in 2026, 23,8 % in 2027 en 27,9 % in 2028. Op 29 april 2025 heeft Letland zijn jaarlijkse voortgangsverslag ([10]) ingediend over de naleving van de aanbevolen maximale groeipercentages van de netto-uitgaven en de uitvoering van hervormingen en investeringen als antwoord op de belangrijkste uitdagingen zoals benoemd in de landspecifieke aanbevelingen in het kader van het Europees Semester. Het jaarlijkse voortgangsverslag weerspiegelt ook de halfjaarlijkse verslaglegging van Letland over de vooruitgang bij de verwezenlijking van zijn herstel- en veerkrachtplan overeenkomstig artikel 27 van Verordening (EU) 2021/241.

(12) De Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne en de gevolgen daarvan zijn een existentiële uitdaging voor de Europese Unie. De Commissie heeft aanbevolen de nationale ontsnappingsclausule van het stabiliteits- en groeipact op gecoördineerde wijze te activeren ter ondersteuning van de inspanningen van de EU om tot een snelle en aanzienlijke verhoging van de defensie-uitgaven te komen, en dit voorstel is door de Europese Raad van 6 maart 2025 positief ontvangen. Naar aanleiding van het verzoek van Letland van 28 april 2025 heeft de Raad op 8 juli 2025 op aanbeveling van de Commissie een aanbeveling aangenomen op grond waarvan Letland mag afwijken van de aanbevolen maximale groeipercentages van de netto-uitgaven en deze mag overschrijden ([11]).

([10]) De jaarlijkse voortgangsverslagen 2025 zijn beschikbaar op: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([11]) Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2025 houdende toestemming voor Letland om af te wijken van de in Verordening (EU) 2024/1263 van de Raad vastgestelde maximale groeipercentages van de netto-uitgaven (activering van de nationale ontsnappingsclausule) (PB C, C/2025/3970, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3970/oj).

(13) Volgens door Eurostat gevalideerde gegevens ([12]) is het overheidstekort van Letland gedaald van 2,4 % van het bbp in 2023 tot 1,8 % in 2024, terwijl de overheidsschuld is gestegen van 44,6 % van het bbp eind 2023 tot 46,8 % eind 2024. Volgens de berekeningen van de Commissie komen deze ontwikkelingen overeen met een groei van de netto-uitgaven van 4,5 % in 2024. In het jaarlijkse voortgangsverslag 2025 raamt Letland de groei van de netto-uitgaven in 2024 op 3,9 %. De Commissie schat dat de groei van de netto-uitgaven hoger lag dan in het jaarlijkse voortgangsverslag. Het verschil tussen de berekeningen van de Commissie en de ramingen van de nationale autoriteiten is te wijten aan een verschillende beoordeling van discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde in 2024 ([13]). Op basis van de ramingen van de Commissie was de begrotingskoers ([14]), die zowel nationaal als door de EU gefinancierde uitgaven omvat, in 2024 neutraal. Op 4 juni 2025 heeft de Commissie een verslag in het kader van artikel 126, lid 3, VWEU aangenomen. ([15]) In dat verslag wordt de begrotingssituatie van Letland beoordeeld, aangezien het geplande overheidstekort in 2025 de referentiewaarde van 3 % van het bbp overschrijdt. In het verslag werd geconcludeerd dat, in voorkomend geval rekening houdende met alle relevante factoren, wordt geoordeeld dat aan het tekortcriterium is voldaan. In het licht van deze beoordeling en na bestudering van het advies van het bij artikel 126, lid 4, VWEU ingestelde Economisch en Financieel Comité is de Commissie in dit stadium niet voornemens om in juni voor te stellen om een procedure bij buitensporige tekorten in te stellen.

(14) Volgens het jaarlijkse voortgangsverslag wordt in het macro-economische scenario dat aan de begrotingsprognoses van Letland ten grondslag ligt, uitgegaan van een reële bbp-groei van 1,2 % in 2025 en 2,1 % in 2026, terwijl de GICP-inflatie wordt geraamd op 2,5 % in 2025 en 2,2 % in 2026. Volgens de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie zal het reële bbp in 2025 groeien met 0,5 % en in 2026 met 2,0 %, met een GICP-inflatie van 3,0 % in 2025 en 1,7 % in 2026.

(15) Volgens het jaarlijkse voortgangsverslag zal het overheidstekort naar verwachting toenemen tot 3,1 % van het bbp in 2025, terwijl de overheidsschuldquote naar verwachting zal toenemen tot 49,0 % eind 2025. Deze ontwikkelingen komen overeen met een groei van de netto-uitgaven van 5,7 % in 2025. In de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie wordt voor 2025 een overheidstekort van 3,1 % van het bbp voorspeld. De verwachte toename van het tekort in 2025 is toe te schrijven aan inkomsten- en uitgavenfactoren. De inkomsten zullen naar verwachting negatief worden beïnvloed door een daling van de inkomsten uit inkomstenbelasting als gevolg van de hervorming van het persoonlijke-inkomstenbelastingstelsel, en een daling van het inkomen uit vermogen, voornamelijk als gevolg van de normalisering van de winstgevendheid van staatsbedrijven in de energie- en bosbouwsector, als gevolg van lagere energieprijzen. Aan de uitgavenzijde zijn de groei van de beloning van werknemers, rentebetalingen en sociale overdrachten de belangrijkste oorzaken van de toename van het tekort. Volgens de berekeningen van de Commissie komen deze ontwikkelingen overeen met een groei van de netto-uitgaven van 5,7 % in 2025. Op basis van de ramingen van de Commissie is de begrotingskoers, die zowel nationaal als door de EU gefinancierde uitgaven omvat, in 2025 expansief (1,1 % van het bbp). De overheidsschuldquote zal naar verwachting stijgen tot 48,6 % eind 2025. De stijging van de schuldquote in 2025 is voornamelijk het gevolg van stock-flow-aanpassingen en het verwachte primaire tekort.

(16) Volgens de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie zullen in 2025 overheidsuitgaven ten belope van 1,8 % van het bbp worden gefinancierd met niet-terugbetaalbare steun (subsidies) uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit, tegenover 0,9 % van het bbp in 2024. Uitgaven die met niet-terugbetaalbare steun uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit worden gefinancierd, maken hoogwaardige investeringen en productiviteitsverhogende hervormingen mogelijk zonder rechtstreekse gevolgen voor het overheidssaldo en de overheidsschuld van Letland.

(17) De defensie-uitgaven van de overheid in Letland bedroegen 2,5 % van het bbp in 2021, 2,4 % van het bbp in 2022 en 3,1 % van het bbp in 2023 ([16]). Volgens de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie zullen de defensie-uitgaven in 2024 3,0 % en in 2025 3,3 % van het bbp bedragen. Dit komt overeen met een stijging van 0,8 procentpunten van het bbp ten opzichte van 2021. Letland raamt de defensie-uitgaven op 3,0 % van het bbp in 2024 en op 3,3 % in

([12]) Euro-indicatoren van Eurostat, 22.4.2025.

([13]) De Commissie kwalificeert bepaalde maatregelen aan de ontvangstenzijde niet als discretionaire begrotingsmaatregelen, zoals aanvullende dividenduitkeringen door overheidsbedrijven en secundaire gevolgen voor de belastingontvangsten. Het tweede-ronde-effect op de ontvangsten is geen discretionaire begrotingsmaatregel, maar wordt wel meegenomen in de prognoses van de Commissie via macro-economische effecten. Ook de extra dividenduitkeringen van overheidsbedrijven worden opgenomen in de prognose van de Commissie, maar deze worden niet geclassificeerd als discretionaire begrotingsmaatregelen omdat het niet gaat om veranderingen in het "normale" dividendbeleid, zoals aanpassingen van de dividenduitkeringsratio.

([14]) De begrotingskoers wordt afgemeten aan de jaarlijkse verandering in de onderliggende begrotingssituatie van de overheid. Op basis daarvan wordt de economische impuls beoordeeld die uitgaat van het begrotingsbeleid – zowel het op nationaal niveau gefinancierde beleid als het beleid dat uit de EU-begroting wordt gefinancierd. De begrotingskoers wordt gemeten als het verschil tussen i) het groeipotentieel op middellange termijn en ii) de verandering in de primaire uitgaven (discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde niet meegerekend), inclusief de uitgaven gefinancierd door niet terug te betalen steun (subsidies) uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit en andere Uniefondsen.

([15]) Verslag van de Commissie opgesteld overeenkomstig artikel 126, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, 4.6.2025 (COM(2025) 615 final).

([16]) Eurostat, overheidsuitgaven via classificatie van overheidsfuncties (COFOG). Als gevolg van methodologische verschillen tussen de COFOG- en NAVO-definities kunnen de uitgaven op basis van de COFOG-definitie afwijken van de uitgaven op basis van de NAVO-definitie.

2025. De periode waarin de nationale ontsnappingsclausule wordt geactiveerd (2025-2028) stelt Letland in staat de overheidsuitgaven opnieuw te prioriteren of de overheidsinkomsten te verhogen, zodat blijvend hogere defensie-uitgaven de houdbaarheid van de begroting op middellange termijn niet in gevaar brengen.

(18) Volgens de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie zullen de netto-uitgaven van Letland toenemen met 5,7 % in 2025 en met 10,4 % in 2024 en 2025 samen. Volgens de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie zal de groei van de netto-uitgaven van Letland in 2025 naar verwachting onder het aanbevolen maximale groeipercentage uitkomen, zowel op jaarbasis als wanneer 2024 en 2025 samen worden beschouwd.

(19) Volgens het jaarlijkse voortgangsverslag zal het overheidstekort afnemen tot 3,0 % van het bbp in 2026, terwijl de overheidsschuldquote zal toenemen tot 49,5 % eind 2026. Na 2026 zal het overheidstekort volgens het jaarlijkse voortgangsverslag toenemen tot 3,2 % van het bbp in 2027 en dalen tot 2,3 % van het bbp in 2029. Na 2026 zal de overheidsschuldquote echter stijgen tot 52,8 % in 2027 en geleidelijk afnemen tot 51,3 % in 2029. Op basis van de op de afsluitdatum van de prognoses bekende beleidsmaatregelen wordt er in de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie van uitgegaan dat het overheidstekort in 2026 op 3,1 % van het bbp blijft. Deze ontwikkelingen komen overeen met een groei van de netto-uitgaven van 4,4 % in 2026. Op basis van de ramingen van de Commissie zal de begrotingskoers, die zowel nationaal als door de EU gefinancierde uitgaven omvat, in 2026 naar verwachting expansief zijn (0,3 % van het bbp). De overheidsschuldquote zal volgens de Commissie stijgen tot 49,3 % eind 2026. De stijging van de schuldquote in 2026 is voornamelijk het gevolg van het verwachte primaire tekort.

Belangrijkste beleidsuitdagingen

(20) De belastinginkomsten van Letland blijven met 32,9 % van het bbp in 2023 onder het EU-gemiddelde van 39,0 %. Belastingen op arbeid en consumptie zijn de belangrijkste inkomstenbronnen van Letland, terwijl belastingen op kapitaal — waaronder vennootschapsbelasting, belasting op inkomsten uit kapitaal en vastgoedbelastingen — een relatief klein deel van de totale belastinginkomsten en van het bbp vertegenwoordigen in vergelijking met andere lidstaten. Hoewel deze relatieve totale belastinginkomstenkloof op zich wellicht geen probleem is, wordt de kwestie van nieuwe structurele financieringsbronnen relevant, gezien de toenemende druk op de overheidsfinanciën op middellange termijn, waaronder: i) de toezeggingen van de regering om de interne en externe veiligheid aanzienlijk te versterken; ii) aanzienlijke financieringsbehoeften ter verbetering van openbare diensten, met name gezondheidszorg en sociale zorg; en iii) de uitvoering van grootschalige, door de EU medegefinancierde infrastructuurprojecten (bv. Rail Baltica).

(21) Hoewel de belastinghervorming die in januari 2025 in werking is getreden, betrekking had op een aantal aspecten in verband met de belasting op kapitaal, zijn de geraamde fiscale gevolgen voor de inkomsten uit kapitaalbelastingen vrij gering, namelijk minder dan 0,1 % van het bbp in 2025 en in 2026. Ondertussen streeft de regering, ondanks haar toezegging om vanaf 2026 over te schakelen op nieuwe grond- en onroerendgoedwaarden voor de onroerendgoedbelasting, naar beperkte winsten in termen van begrotingsruimte en is zij vooral van plan de inkomsten uit de vastgoedbelasting dicht bij het historische gemiddelde te stabiliseren.

(22) Volgens enquêtes onder bedrijfseigenaren en -managers was de schaduweconomie in 2023 3,6 procentpunten lager dan in 2022, de eerste daling sinds 2019. De schaduweconomie is in 2024 blijven dalen, tot 21,4 % van het bbp, wat 1,5 procentpunten lager is dan in 2023. Hoewel er verschillende manieren zijn om de omvang van de schaduweconomie te meten en het moeilijk is om een rechtstreeks oorzakelijk verband vast te stellen, lijkt de aanhoudende focus van de overheid op de uitvoering van beleidsmaatregelen om de economische activiteit te formaliseren, geleid te hebben tot een verminderde tolerantie van bedrijven ten opzichte van de schaduweconomie en hun bereidheid om eraan deel te nemen. Tegelijkertijd rechtvaardigen de waargenomen positieve ontwikkelingen in de vermindering van de informele economie verdere inspanningen om de huidige actieplannen uit te voeren.

(23) Hoewel de jaarlijkse uitgaventoetsingen erop gericht zijn de overheidsuitgaven doeltreffender te maken, voorziet de huidige praktijk in een rendement van de meeste besparingen (ongeveer 0,3 % van het bbp per jaar) voor de sectorale ministeries die bij het evaluatieproces betrokken zijn. In plaats daarvan moet worden overwogen de daaruit voortvloeiende financiering te heroriënteren naar een beperkt aantal prioritaire gebieden, zoals defensie, gezondheidszorg en sociale bescherming.

(24) Overeenkomstig artikel 19, lid 3, punt b), van Verordening (EU) 2021/241 en criterium 2.2 van bijlage V bij die verordening bevat het herstel- en veerkrachtplan een uitgebreide reeks elkaar versterkende hervormingen en investeringen die uiterlijk in 2026 moeten zijn uitgevoerd. Daarvan wordt verwacht dat zij helpen bij het doeltreffend aanpakken van alle of een aanzienlijk deel van de uitdagingen die in de desbetreffende landspecifieke aanbevelingen zijn vastgesteld. Om het concurrentievermogen van Letland op lange termijn te stimuleren door middel van de groene en de digitale transitie, en tegelijk sociale rechtvaardigheid te waarborgen, is het van essentieel belang om binnen deze krappe termijn de laatste hand te leggen aan de doeltreffende uitvoering van het herstel- en veerkrachtplan, met inbegrip van het REPowerEU-hoofdstuk. In de mededeling van de Commissie NextGenerationEU – De weg naar 2026, die op 4 juni 2025 is goedgekeurd, wordt het toepasselijke tijdschema voor het aflopen van de faciliteit verduidelijkt en worden richtsnoeren verstrekt aan de lidstaten om ervoor te zorgen dat de faciliteit op 31 augustus 2026 maximaal is uitgevoerd; ook wordt erin uiteengezet hoe de herstel- en veerkrachtplannen verder kunnen worden gestroomlijnd en welke belangrijke opties er kunnen worden overwogen bij de herziening van die plannen, en wordt het belang benadrukt van een zorgvuldige gezamenlijke planning in de aanloop naar de indiening van de laatste betalingsverzoeken in 2026. Letland heeft reeds vooruitgang geboekt bij de uitvoering van de hervormingen en investeringen in zijn herstel- en veerkrachtplan. Om uiterlijk in augustus 2026 de toezeggingen van het herstel- en veerkrachtplan na te komen, is het voor Letland van essentieel belang om de uitvoering van de hervormingen en de investeringen te versnellen door de relevante uitdagingen aan te pakken. Letland zou baat kunnen hebben bij het versterken van zijn bestuurlijke capaciteit en het verbeteren van uitvoeringsstrategieën om vertragingen en administratieve belemmeringen te helpen beperken. Door de beperkte capaciteit van de bouwsector als gevolg van concurrerende vraag, regeldruk en externe factoren dreigen door de EU gefinancierde bouwprojecten vertraging op te lopen. De systematische betrokkenheid van lokale en regionale autoriteiten, sociale partners, het maatschappelijk middenveld en andere relevante belanghebbenden blijft van essentieel belang om te zorgen voor een breed gevoelde verantwoordelijkheid voor de succesvolle uitvoering van het herstel- en veerkrachtplan.

(25) In Letland is vaart gezet achter de uitvoering van de cohesiebeleidsprogramma's, die steun uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO), het Fonds voor een rechtvaardige transitie (JTF) en het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) en het Cohesiefonds (CF) omvatten. Het is belangrijk de inspanningen voort te zetten om ervoor te zorgen dat deze programma's snel worden uitgevoerd en de impact ervan in de praktijk wordt gemaximaliseerd. Letland onderneemt al actie in het kader van zijn cohesiebeleidsprogramma's om het concurrentievermogen en de groei te stimuleren, en tegelijkertijd de sociale cohesie te versterken. Tegelijkertijd wordt Letland nog steeds geconfronteerd met uitdagingen, onder meer op het gebied van economische en sociale veerkracht, waaronder het aanpakken van armoede en sociale uitsluiting, sociale huisvesting, de integratie van kansarme groepen op de arbeidsmarkt, alsook het onderwijsaanbod, de energietransitie en het regionale concurrentievermogen, met name in de oostelijke grensregio's. Overeenkomstig artikel 18 van Verordening (EU) 2021/1060 moet Letland – in het kader van de tussentijdse evaluatie van de cohesiebeleidsfondsen – elk programma evalueren en daarbij onder andere rekening houden met de uitdagingen die in de landspecifieke aanbevelingen 2024 in kaart zijn gebracht. In het voorstel van de Commissie van 1 april 2025 ([17]) wordt de termijn voor de indiening van een beoordeling – voor elk programma – van de resultaten van de tussentijdse evaluatie verlengd tot na 31 maart 2025. Het biedt ook flexibiliteit om de uitvoering van programma's te helpen versnellen en de lidstaten te stimuleren middelen van het cohesiebeleid toe te wijzen aan vijf strategische prioritaire gebieden van de Unie, namelijk concurrentievermogen op het gebied van strategische technologieën, defensie, huisvesting, waterweerbaarheid en energietransitie, en aan investeringen in vaardigheden in prioritaire sectoren terwijl er in ESF+-programma's aandacht blijft gaan naar de meest kwetsbare personen.

(26) Het platform voor strategische technologieën voor Europa (STEP) biedt de mogelijkheid om te investeren in een belangrijke strategische prioriteit van de EU door het concurrentievermogen van de EU te versterken. STEP wordt aangewend via elf bestaande EU-fondsen. De lidstaten kunnen ook bijdragen aan het InvestEU-programma ter ondersteuning van investeringen op prioritaire gebieden. Letland zou deze initiatieven optimaal kunnen benutten om de ontwikkeling of productie van kritieke technologieën, waaronder schone en hulpbronnenefficiënte technologieën, te ondersteunen.

(27) Naast de economische en sociale uitdagingen die in het herstel- en veerkrachtplan en andere EU-fondsen aan bod komen, zou Letland de verschillende resterende uitdagingen in verband met het ondernemingsklimaat, de toegang tot financiering, onderzoek en innovatie, hernieuwbare energie, energie-efficiëntie, duurzaam vervoer, hulpbronnenbeheer, tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden, sociale bescherming, gezondheidszorg en huisvesting doeltreffend moeten aanpakken.

(28) Zoals vastgesteld in het kompas voor concurrentievermogen moeten alle EU-, nationale en lokale instellingen zich sterk inspannen om eenvoudigere regels op te stellen en de administratieve procedures sneller te laten verlopen. De Commissie heeft ambitieuze doelen gesteld om de administratieve lasten te verminderen: met ten minste 25 % en ten minste 35 % voor kmo's, en heeft nieuwe instrumenten gecreëerd om die doelen te bereiken, waaronder een systematische stresstest van het corpus van EU-wetgeving en een intensievere dialoog met belanghebbenden. Om deze ambitie uit te drukken, moet Letland ook actie ondernemen. 47 % van de bedrijven beschouwt de complexiteit

([17]) Voorstel voor een VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1058 en Verordening (EU) 2021/1056 wat betreft specifieke maatregelen voor het aanpakken van strategische uitdagingen in het kader van de tussentijdse evaluatie (COM(2025) 123 final).

van administratieve procedures als een probleem voor hun bedrijf wanneer zij zaken doen in Letland ([18]). Het regelgevingskader van Letland vormt een belemmering voor investeringen, bijvoorbeeld als gevolg van een te complex vergunningensysteem. Deze kwesties zijn bijzonder belastend in sectoren als de ontwikkeling van vastgoed, wat duidelijk maakt dat hervormingen nodig zijn om het ondernemingsklimaat te verbeteren. Administratieve procedures vereenvoudigen en stroomlijnen is van cruciaal belang om de economische groei te stimuleren en het concurrentievermogen te stimuleren, in overeenstemming met bredere, door de EU gesteunde initiatieven. Het zou ook het vertrouwen van het publiek in empirisch onderbouwde overheidsbeslissingen kunnen vergroten, de schaduweconomie kunnen helpen verminderen en daardoor duurzame economische vooruitgang kunnen stimuleren.

(29) Letse bedrijven maken minder vaak gebruik van de traditionele bronnen van externe financiering, zoals bankleningen en de kapitaalmarkt, dan bedrijven in de meeste andere EU-landen. De rentetarieven op de markt zijn hoog en de zekerheidsvereisten streng, met name in het bedrijfsleven, ook bij kleine en middelgrote ondernemingen. Dit ondermijnt het vermogen van bedrijven om op te schalen en brengt mogelijkheden voor investeringen op gebieden van strategisch belang in gevaar, zoals de groene transitie, de commercialisering van innovaties en projecten voor regionale ontwikkeling. De oostelijke grensregio van Letland verdient bijzondere aandacht, met meer investeringen om de maatschappelijke en economische veerkracht ervan te versterken. Het stimuleren van de concurrentie in de banksector en het bevorderen van openbare garantie- en kredietregelingen om investeringen op gebieden van strategisch belang te vergemakkelijken, kunnen de toegang tot financiering verbeteren.

(30) De Letse particuliere investeringen in onderzoek en innovatie, uitgedrukt als percentage van het bbp, behoren tot de laagste in de EU. Bedrijven in Letland hebben minder onderzoekers in dienst dan hun tegenhangers in vergelijkbare landen. De valorisatie van onderzoeksactiviteiten en de samenwerking tussen het bedrijfsleven en de academische wereld zijn beperkt. De Letse overheid heeft al enkele belangrijke stappen gezet om het hoger onderwijs te hervormen. Zo werd de vereiste van kennis van de Letse taal versoepeld voor verschillende academische functies, waardoor Letse universiteiten meer mogelijkheden hebben om getalenteerde buitenlanders aan te trekken. Letland is bezig zijn onderzoeks- en innovatiesysteem te hervormen om het creëren en behouden van talenten te verbeteren, bijvoorbeeld door het salaris van doctoraatsstudenten te verhogen. Een succesvolle uitvoering van deze hervormingen en een verhoging van de financiering van academisch onderzoek zouden het aanbod van goed opgeleide onderzoekers voor bedrijven kunnen vergroten. Daarnaast zou Letland de samenwerking tussen bedrijven en de academische wereld moeten stimuleren en kan het overwegen om bedrijven directe stimulansen te bieden voor O & O, zoals innovatiegericht aanbesteden.

(31) In 2024 werd 74 % van de elektriciteit van Letland uit hernieuwbare bronnen opgewekt, terwijl waterkracht goed was voor 51 % van het totaal. Het aandeel van de productie van zonne- en windenergie, respectievelijk 8 % en 4 %, lag echter nog steeds aanzienlijk lager dan in Litouwen en Estland, en onder het EU-gemiddelde. Er is ruimte om de mix van hernieuwbare energie van het land verder te diversifiëren door gebruik te maken van wind- en zonne-energie en door de productie uit deze bronnen op te schalen. Ondanks enkele beperkte maatregelen die in het kader van het nationale herstel- en veerkrachtplan zijn gepland, zijn met name extra inspanningen nodig om de vergunningsprocedures voor nieuwe zonne- en windenergieprojecten te versnellen en te stroomlijnen. Letland moet ook verdere maatregelen nemen om flexibiliteit aan de vraagzijde te bevorderen, zoals het stimuleren van energieopslag in handen van eindverbruikers en deelname aan gedistribueerde energiebronnen en aan balanceringsen flexibiliteitsdiensten. Verder moet het de rollen van bepaalde spelers op de energiemarkt, zoals aggregatoren van de kleinschalige vraag, duidelijk omschrijven. Los daarvan overschrijden de aanvragen voor vergunningen om installaties voor de opwekking van hernieuwbare energie op het net aan te sluiten aanzienlijk de beschikbare capaciteit van het elektriciteitsnet, en daarom is de afgifte van nieuwe vergunningen sinds juli 2023 stopgezet. Ondanks enkele positieve ontwikkelingen in de wetgeving in 2025 is er ruimte voor verdere regelgeving om het netwachtrijbeheer te verbeteren.

(32) De gebouwen- en vervoersectoren zijn vanuit het oogpunt van zowel energie als klimaat van cruciaal belang. Hoewel er momenteel aanzienlijke energie-efficiëntieregelingen lopen of gepland zijn, blijven zij te sterk afhankelijk van overheidsfinanciering, meestal van de EU. Letland zou baat kunnen hebben bij het opvoeren van de renovatie van zijn vrij oude gebouwenbestand door: i) het aantrekken van aanvullende particuliere financiering; ii) de voorkeur geven aan financiële instrumenten en de vermindering van risico's van opties in plaats van op subsidies gebaseerde energie-efficiëntieregelingen; en iii) het ondersteunen van de ontwikkeling van de energiedienstensector als belangrijke marktkatalysator voor investeringen in energie-efficiëntie. In de vervoerssector, die nog steeds sterk afhankelijk is van olieproducten, is het potentieel voor verdere elektrificatie en algehele decarbonisatie ook aanzienlijk. Ondanks enkele positieve maatregelen, die zijn uitgevoerd of worden voorbereid, zou Letland meer kunnen doen ter bevordering van het gebruik van elektrische voertuigen en de productie en het gebruik van hernieuwbare en koolstofarme brandstoffen voor zowel openbaar als particulier vervoer. Tegelijkertijd zouden extra investeringen om het laadnetwerk uit te breiden ook nuttig zijn. Ook buiten de gebouwen- en vervoersectoren zou het bevorderen van verdere elektrificatie, gezien het hoge en toenemende aandeel van hernieuwbare energiebronnen in de nationale elektriciteitsmix, een doeltreffende strategie kunnen zijn om de totale koolstofintensiteit te verminderen en de energiezekerheid te vergroten.

([18]) Flash Report Eurobarometer over de houding van bedrijven ten opzichte van corruptie in de EU (april 2024).

(33) Letland moet sneller vooruitgang boeken in de richting van een circulaire economie om de doelstellingen van de EU op het gebied van de circulaire economie te verwezenlijken. De indicatoren voor duurzame economische groei van het land liggen achter ten opzichte van het EU-gemiddelde en zijn materiaalvoetafdruk blijft toenemen. Hoewel Letland zijn afvalbeheersysteem heeft verbeterd, wordt nog steeds bijna de helft van zijn stedelijk afval gestort en dreigt het land de doelstelling voor 2025 voor de recycling van stedelijk afval niet te halen.

(34) Tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden blijven wegen op de economische groei en vertragen de overgang naar een innovatieve, digitale en groene economie. De vergrijzing van de bevolking leidt tot een daling van de beroepsbevolking en er zijn hoge vacaturepercentages in belangrijke sectoren zoals de bouw, de industrie, de isolatiesector, bosbouw en gezondheidszorg. Uit langetermijnprognoses blijkt dat deze tekorten de komende decennia nog sterker zullen toenemen. Betere arbeidsomstandigheden kunnen helpen om geschoolde werknemers aan te trekken en te behouden, ook in sectoren als de zorg. Het lage percentage afgestudeerden in wetenschap, technologie, engineering en wiskunde (STEM) en het gebrek aan onderzoekers op deze gebieden, vormen een van de belangrijkste belemmeringen voor de versterking van de Letse onderzoeks- en innovatiecapaciteit, met name in de particuliere sector. Letland werkt aan de ontwikkeling van een duurzaam kader voor volwassenenonderwijs; de deelname van volwassenen aan onderwijs en de betrokkenheid van werklozen en mensen die werkloos dreigen te worden bij beleidsmaatregelen om mensen te helpen werk te vinden of aan het werk te houden, liggen echter onder het EU-gemiddelde. Het relatief lage en afnemende niveau van digitale competentie vormt ook een aanzienlijk risico voor de productiviteit. Om het onbenutte aanbod aan arbeidskrachten te ontsluiten, kunnen bij- en omscholingsmaatregelen doelgerichter worden gemaakt, ook voor laaggeschoolden en in alle regio's. De samenwerking met werkgevers kan worden geïntensiveerd door meer gebruik te maken van programma's voor leren op de werkplek en door werkgevers geleide en gefinancierde opleiding van werknemers om de vaardigheden van werknemers verder te verbeteren.

(35) Letland wordt nog steeds geconfronteerd met aanhoudend hoge niveaus van ongelijkheid en aanzienlijke risico's op armoede en sociale uitsluiting, met name met gevolgen voor ouderen. De uitgaven voor sociale bescherming in verhouding tot het bbp zijn laag en zijn gedaald van 14,0 % in 2022 tot 13,5 % in 2023, terwijl het effect van andere sociale overdrachten dan pensioenen op het verminderen van de inkomensongelijkheid nog steeds een van de laagste in de EU is. Daarnaast blijft het een belangrijke uitdaging om te zorgen voor voldoende inkomenssteun voor ouderen. Bijgevolg slaagt het stelsel van sociale bescherming er niet in een aanzienlijk deel van de bevolking uit de armoede of sociale uitsluiting te halen. Bovendien hebben aanzienlijke sociaal-economische verschillen tussen regio's gevolgen voor de verlening van sociale diensten door gemeenten, ondanks de invoering van de minimumdienstenpakket. Tot slot blijven de overheidsuitgaven voor langdurige zorg en thuiszorg ontoereikend gezien de demografische trends.

(36) Lage overheidsuitgaven voor gezondheidszorg en een ongezonde levensstijl zijn de belangrijkste redenen voor de zwakke resultaten op het gebied van volksgezondheid. De toegang tot door de overheid gefinancierde gezondheidszorg in Letland wordt beperkt door het beperkte toepassingsgebied van het pakket overheidsuitkeringen, wat leidt tot hoge eigen bijdragen voor gezondheidszorg. De bijbehorende financiële lasten hebben een onevenredige weerslag op huishoudens met een laag inkomen. Letland heeft bijgevolg een van de hoogste percentages zelfgerapporteerde onvervulde behoeften aan medische zorg. Daarnaast heeft Letland te kampen met een tekort aan gezondheidswerkers, met name van verpleegkundigen, waardoor de verlening van gezondheidsdiensten verder wordt ondermijnd. De overheid heeft een wetsontwerp voorgesteld om de financiering van de gezondheidszorg te hervormen; het voorstel is echter onvoldoende omdat er geen groter percentage van het bbp voor de sector wordt vrijgemaakt.

(37) Er is een tekort aan hoogwaardige betaalbare woningen, voornamelijk als gevolg van lage investeringen in huisvesting. Het tekort aan woningen ondermijnt de arbeidsmobiliteit en sociale inclusie. Bovendien is het bestaande woningbestand van slechte kwaliteit, met name op het gebied van energie-efficiëntie, waardoor huishoudens onder financiële druk komen te staan als gevolg van stijgende energiekosten.

(38) Aangezien de economieën van de lidstaten van de eurozone in hoge mate met elkaar zijn verweven en zij collectief bijdragen tot de werking van de economische en monetaire unie, heeft de Raad in 2025 de lidstaten van de eurozone aanbevolen actie te ondernemen, onder meer via hun herstel- en veerkrachtplannen, teneinde uitvoering te geven aan de Aanbeveling van 2025 over het economisch beleid van de eurozone. Voor Letland dragen de aanbevelingen 2, 3, 4 en 5 bij tot de uitvoering van de eerste aanbeveling voor de eurozone over concurrentievermogen, terwijl de aanbevelingen 4 en 5 bijdragen tot de uitvoering van de tweede aanbeveling voor de eurozone over veerkracht, en aanbeveling 1 bijdraagt tot de uitvoering van de derde aanbeveling voor de eurozone over macro-economische en financiële stabiliteit die in de aanbeveling van 2025 is uiteengezet,

BEVEELT AAN dat Letland in 2025 en 2026 de volgende acties onderneemt:

1. de totale defensie- en veiligheidsuitgaven en -gereedheid vergroten en tegelijkertijd de schuldhoudbaarheid waarborgen, in overeenstemming met de conclusies van de Europese Raad van 6 maart 2025; zich houden aan de maximale groeipercentages van de netto-uitgaven die de Raad op 21 januari 2025 heeft aanbevolen en daarbij gebruik maken van de marge uit hoofde van de nationale ontsnappingsclausule voor hogere defensie-uitgaven; de overheidsfinanciën geschikt maken om het hoofd te bieden aan de stijgende structurele uitgavenbehoeften, onder meer voor defensie, gezondheidszorg en sociale bescherming, bijvoorbeeld door de belastingheffing uit te breiden tot bronnen die minder groeiremmend zijn, informele of niet-aangegeven activiteiten naar de formele economie te verplaatsen en de uitgaven te heroriënteren naar prioritaire gebieden op basis van evaluaties van de overheidsuitgaven;

2. met het oog op de toepasselijke termijnen voor de tijdige voltooiing van de hervormingen en investeringen overeenkomstig Verordening (EU) 2021/241, vaart zetten achter de uitvoering van het herstel- en veerkrachtplan, met inbegrip van het REPowerEU-hoofdstuk; de uitvoering van de cohesiebeleidsprogramma's (EFRO, JTF, ESF+, CF) versnellen, in voorkomend geval voortbouwend op de mogelijkheden die de tussentijdse evaluatie biedt; de EU-instrumenten, met inbegrip van de kansen die worden geboden door het programma InvestEU en het platform voor strategische technologieën voor Europa, optimaal benutten om het concurrentievermogen te verbeteren;

3. de regelgeving vereenvoudigen, de regelgevingsinstrumenten verbeteren en de regeldruk voor bedrijven verminderen; de toegang tot financiering voor kleine en middelgrote ondernemingen verbeteren, onder meer door de concurrentie op de financiële markten te stimuleren en publieke kredietverlenings- en garantieregelingen te bevorderen om investeringen van strategisch belang te vergemakkelijken, met name op het gebied van de groene transitie, de opschaling en commercialisering van innovaties en regionale ontwikkeling; particuliere investeringen in onderzoek en innovatie vergemakkelijken, onder meer door verdere hervormingen in het stelsel van hoger onderwijs door te zetten om de samenwerking tussen bedrijven en de academische wereld te versterken;

4. de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen verminderen en de energiezekerheid vergroten door de uitrol van hernieuwbare energie, met name wind- en zonne-energie, te versnellen; de vergunningsprocedures en het wachtrijbeheer voor het elektriciteitsnet verbeteren en energieopslag, vraagrespons en marktgebaseerde flexibiliteitsoplossingen bevorderen; het primaire en eindenergieverbruik en de koolstofintensiteit verminderen door de energie-efficiëntiemaatregelen te versterken, met name in de gebouwensector, en door verdere elektrificatie te bevorderen; de decarbonisatie van het vervoer, met name het wegvervoer, versnellen door de bevordering van het gebruik van elektrische voertuigen, de productie en distributie van hernieuwbare vervoerbrandstoffen en de uitbreiding van laadinfrastructuur; de hulpbronnenefficiëntie verbeteren en de overgang naar een circulaire economie bevorderen door middel van eco-innovatie en praktijken voor duurzaam beheer van hulpbronnen;

5. tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden aanpakken, met name in wetenschap, technologie, engineering en wiskunde (STEM) en in andere specialisaties die nodig zijn voor de groene transitie, voor onderzoek en voor digitalisering, alsook in de sociale en de gezondheidszorg, onder meer door middel van gerichte bij- en omscholing en betere arbeidsomstandigheden; de sociale bescherming versterken om ongelijkheid te verminderen, onder meer door de toereikendheid van ouderdomspensioenen en de toegang tot hoogwaardige sociale diensten, met name thuiszorg, te verbeteren en tegelijkertijd de houdbaarheid van de begroting te handhaven; de toereikendheid en toegankelijkheid van het gezondheidsstelsel versterken om de gezondheidsresultaten te verbeteren, onder meer door extra personele en financiële middelen ter beschikking te stellen, het wettelijke uitkeringspakket te verbreden en de eigen bijdragen te verminderen; de beschikbaarheid en kwaliteit van sociale en betaalbare energie-efficiënte huisvesting verbeteren, onder meer door middel van renovaties.

Gedaan te Brussel, 8 juli 2025.

Voor de Raad

De voorzitter

S. LOSE